

TRANSMISIA PSIHICĂ INTERGENERAȚIONALĂ

I. Delimitări conceptuale

Familia, ca teritoriu complex și dinamic, poate fi explorat din două perspective interconectate: transmisia psihică intergenerațională și transmisia psihică transgenerațională. Prima se referă la ceea ce este clar în transmitere, între generațiile în contact, ceea ce este cunoscut, transmis de multe ori conștient, verbal. A doua se referă la ceea ce este păstrat secret, ascuns, nespus, neștiut, neformulat, chiar negândit, pe parcursul mai multor generații.

Ca orice moștenire, cea intergenerațională conține un o paletă vastă de evenimente și obiecte. Putem alege ceea ce păstrăm și ceea ce înlăturăm. Putem învăța cum să descoperim și să păstrăm ceea ce este bun, loial, onest și să scăpăm de lucruri uzate, inutile, chiar nocive, care nu se mai potrivesc cu prezentul nostru și al familiei noastre. Condițiile pentru flexibilitatea psihologică a individului pot fi rezumate la: acceptarea trecutului ca fiind încheiat și imposibil de modificat; decelarea gândurilor, amintirilor, imaginilor și poziționarea acestora la locul cuvenit; conștientizarea faptului că o persoană „conține” toate experiențele proprii și moștenite și că trebuie să fie ancorată în prezent, integrând în existența sa moștenirea intergenerațională prin prelucrare și difuzie; construirea unui sistem de valori care să constituie un mecanism de coping, în conformitate cu care individul va acționa.

II. Memoria familială și transmisia intergenerațională

Domeniul psihogenealogiei ne propune să redescoperim familia, care pentru mulți din noi este un trecut de mult apus.

Unele familii există de-a lungul secolelor și pot avea influențe notabile asupra unei comunități, asupra unei culturi (Mozart, Medici), altele există doar câteva zeci de ani. Oricum ar fi, influența lor, fie ea subtilă și filosofică, sau măreață, politică poate exista pentru o perioadă mai lungă de timp decât familia însăși, chiar dacă la intensitate mai mică. Luând ca exemplu familia Strauss, se știe că aceasta, prin două ramuri genealogice, a dăruit umanității 50 de muzicieni, instrumentiști și compozitori. Realizatorii genosociogramei au descoperit că cele două ramuri au un strămoș comun, un morar. Mai mulți membri ai familiei au pus talentul lor pe seama acestuia, susținând că ritmurile pe care le au „în sânge” își au originile în sunetul sacada, regulat, produs de moara strămoșului lor.

Atât în sens individual, cât și în sens colectiv, toți creăm sau participăm la crearea imaginii familiale. Fiecare familie are o dinamică specifică iar transmiterea particularităților între generații îmbracă forma unui proces prin care o sumă de mituri, ritualuri și mecanisme din memoria familială se transmit din generație în generație, suferind transformări. Credințele, reperele educaționale și culturale aduc în prim plan zona conștientului familial. În plan secund, apare zona inconștientului familial, a relațiilor și a rolurilor fantasmatic, inconștiente, care influențează și dă impulsuri conștientului familial.

Transmisia psihică intergenerațională este importantă pentru că:

- Permite analiza dinamicii rupturilor și continuităților intergeneraționale
- Pune în scenă natura relațiilor sociale care s-au format și transmis între generații, prin intermediul memoriei familiale

Memoria familială este o memorie de tip afectiv, care permite conectarea cu originile noastre ca identitate.

Aceasta cuprinde două componente, una statică (hardul) - memoria – depozit și una dinamică (soft) memoria – proces.

Memoria depozit cuprinde:

- Colecția de amintiri, oricare ar fi forma de prezentare a acestora (imagini, reprezentări, povești, obiecte, senzații,
- Mecanismul de transmitere a unor conținuturi materiale care atestă și exemplifică istoria familiei
- Reguli interne de funcționare în familia restrânsă, lărgită, a înaintașilor
- Repere comportamentale pentru relația membrilor familiei cu lumea exterioară.

Memoria – proces, componenta dinamică, funcțională a memoriei de familie, reprezintă de fapt un proces de selecție prin care suntem autorizați sau nu să accesăm „depozitul”. Modul în care memoria – proces funcționează poate să determine transmiterea unei patologii transgenerațional.

Memoria familială are un rol important deoarece permite analiza dinamică trecut – prezent – viitor și oferă posibilitatea învățării unor lecții de viață, prin rememorarea a ceea ce a fost trăit, conștient sau inconștient, asumat sau neasumat.

Sunt delimitate trei funcții principale ale memoriei familiale:

- De transmitere - perpetuează valorile, credințele familiale
- De retrăire – oferă lecții
- De reflexivitate – oferă o imagine critică, constructivă, clarificatoare asupra destinului.

Elementele transmisiei psihice intergeneraționale relevă modul în care un individ are o anumită traiectorie prin influența elementelor din zona conștientului și inconștientului familial. Se poate spune că

transmiterea intergenerațională este o întâlnire între lumea miturilor și lumea ritualurilor. Mitologiile familiale pot fi privite ca sumă a miturilor legate de alegerile făcute: partener, sexualitate, naștere, profesie.

Mitul, ca aspect de ordin preponderent conștient, poate fi privit ca un tip de narațiune cu caracter imaginar, care aparține lumii simbolice și se transmite oral din generație în generație. Mitul familial prescrie roluri și atribuții, uneori false sau iluzorii, care sunt acceptate de foarte multe ori ca un tabu.

Mitologiile familiale se referă la toate miturile legate de căsătorie, de alegerea unui partener, de tipul de bărbat sau tipul de femeie aleasă, de sexualitate și manifestarea ei, de nașterea copiilor sau de alegerea unei profesii sau a unui partener. **Exemple: în familia mea, toată lumea merge la facultate. În familia noastră, ne respectăm soțiile. În familia noastră nu există divorțuri.** În practică ceea ce numim **mitologiile familiale** se referă la poveștile transmise intergenerațional în fiecare familie, povești despre de „a fi femeie”, „a fi bărbat”, despre „parteneriat/căsătorie”, „sexualitate”, povești care generează *„fenomenul interferenței nevoilor”*

Mitul familial acționează ca o pecete din care decurg reguli, norme, valori, limite, eroi, figuri arhetipale. Există mituri la nivel de comunitate, sau la nivel de regiune. Uneori comunitatea acceptă și participă la crearea poveștii și atunci vorbim de o mitologie comunitară. Se poate spune că obiceiurile și convențiile sociale sunt mituri desacralizate.

Ritualurile au un rol important în dinamica familiilor, deoarece conferă individului un sens superior și, în același timp, se întemeiază în contextul epocii și culturii de apartenență. Ca o componentă a ritualului familial putem aminti ceremonialul, ca mod de prezervare și transmitere a unor evenimente importante din familie.

Mai multe pasaje din lucrările consultate conferă ritualurilor o importanță aparte, evidențiind rolul acestora în construirea destinului unei familii, în funcționarea sa proprie și irepetabilă.

Un aspect în relație importantă cu tema abordată îl constituie studiile de actualitate care demonstrează că anumite patologii (de exemplu fobiile) pot fi transmise din generație în generație, prin învățarea unor comportamente de la descendenți, dar și prin transmiterea unor informații legate de anumite experiențe de viață de la creier la genom.

III. Secretele de familie

Tisseron are o teorie care se concentrează pe de o parte pe secrete, iar pe de altă parte pe imagini. Acesta arată că imaginile funcționează ca niște indicatori în transmisia inter și trans generațională.

În ciuda intențiilor bune, secretele se insinuează, ca un corp străin în inconștientul familial, pe termen lung fiind toxice și nocive.

Prin secret sunt legați anumiți membri ai familiei între ei, dar aceștia pot fi izolați sau respinși de către ceilalți, spărgând solidaritatea și încrederea, fără de care o familie nu se poate dezvolta.

Există secrete bune? Da, există, sunt acelea firești, care nu dăunează nimănui și țin de intimitate, viața amoroasă, opțiuni politice și religioase, vise, viața personală, secrete profesionale, etc.

Acestea trebuie delimitate de secretele patologice, care sunt nocive. Lista lor este lungă și trebuie specificat faptul că un secret poate fi considerat extrem de rușinos într-o perioadă/ cultură și mai puțin în altele. Lista de secrete este foarte lungă: în general acestea se referă la origine, la moarte, la bani, la aspecte ce țin de viața sexuală, la boli mintale, la relații de familie.

Secretul se imprimă în inconștientul familial și se va exprima în comportamentul unuia sau al mai multor descendenți.

Care este „parcursul” unui secret din punct de vedere intergenerațional?

În prima generație este declanșat procesul. Ceva se întâmplă și este ținut ascuns de ceilalți. Informațiile, sentimentele sunt refulate. Discuții au loc doar pe ascuns.

În generația următoare secretul devine un lucru nespus, știut de mai puțini. Apare legea tăcerii, subiectul este tabu.

În următoarea generație lucrul nespus devine de negândit. Doar câțiva descendenți pot ghici sau simți că s-a întâmplat ceva. Devine ceva neclar, din care au rămas reminescente vagi.

La a patra generație apare „fantoma”. Aproape nimeni nu mai știe secretul, nimeni nu se mai gândește la el. Până când... un descendent - „cripta”, marcat de vulnerabilități sau de un gol interior marcant, va repeta drama, o va dezvălui...

III. Concluzii

Concluzionând, tot ceea ce acum există într-o familie a înmugurit cu mult timp în urmă, iar mugurii de acum pot rodi într-un viitor mai mult sau mai puțin îndepărtat. Ideea de flux, de continuitate, am regăsit-o în mai multe lecturi, dar și în viața de zi cu zi.

Dacă interpretăm păcatul originar, poate nu e întâmplătoare metafora mărului și șarpelui, acestea putând reprezenta partea de conștient familial, respectiv fantasmele, partea nespusă sau neștiută a lucrurilor.

De asemenea este potrivită asocierea între conceptele mai multor culturi și credințe/ religii, care duc la aceeași concluzie și aceea că într-o persoană coexistă descendenții acesteia. De exemplu, termenul „samskara” familială, care provine din filosofia indiană este explicat ca amprenta lăsată asupra individului de experiențele înaintașilor săi.

Există teoria că, deși gândul nu poate fi măsurat, doar prin intermediul biofeedbackului sau prin intermediul hipnozei, acesta este o formă de energie. Este unanim acceptat în științe că energia nu dispare, ci doar se

transformă. Pornind de la aceste aspecte, înseamnă că toate gândurile și ideile care au existat vreodată, variante ale gândului prim există în prezent sub diverse forme.

În viața de zi cu zi, există atâtea zicale, vorbe transmise prin viu grai, idei, care ne duc cu gândul la transmisia psihică inter și transgenerațională: „semeni vânt, copiii tăi culeg furtună”; „așchia nu sare departe de trunchi”; „sângele apă nu se face”; „păcatele părinților se-abat asupra copiilor”. De asemenea, în foarte multe sate, atunci când te vede cineva pe stradă și nu te cunoaște, nu te întreabă CINE EȘTI, ci AL CUI EȘTI. Să sapi în trecut, să vezi cine ești, al cui ești, poate fi extrem de dureros, dar în egală măsură eliberator.

Alexandro Jodorowsky spune că „Arborele va fi mereu definit de fructul pe care-l produce. Dacă fructul este amar, chiar dacă provine dintr-un imens arbore maiestuos, nu e bun. Dacă fructul e bun, chiar dacă provine dintr-un arbore încovoiat de tot, atunci este minunat. Arborele din noi este toată familia noastră, trecută și viitoare – iar noi, noi suntem fructele.”

Bibliografie:

Schützenberger, A. A. (2012). *Psihogenealogia. Vindecarea rănilor familiale și regăsirea de sine*. Editura Trei, București.

Schützenberger, A. A. (2014). *Exerciții practice de psihogenealogie*. Editura Trei, București.

Bynum, E. B. (1984). *The family unconcious. An invisible bond*. Cosimo, New York.

Eersel Van P., Maillard, C. (2014). *Mă dor strămoșii*. Philobia, București.

Benoit, J. – A. (2009). *Așchia nu sare departe de trunchi*. Ascendent, București.

Mitrofan, I., Godeanu, C. D., Godeanu, A. S. (2010). *Psihogenealogie. Diagnoză, intervenția și vindecarea istoriei familiale*. SPER, București